

Maaseutusopimuksen toteuttaminen jäsenvaltioissa

**Toimintapoliittinen
katsaus**

Marraskuu 2023

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Mihin maaseutusopimusta tarvitaan?	2
3. Maaseutusopimuksen ainekset	3
3.1 Maaseutuyhteisöjen osallistamisen rakenteet ja mekanismit	3
3.2 Maaseutukysymyksistä vastaava hallituksen jäsen ja yksikkö, joka käsittelee maaseutukysymyksiä kaikilla politiikanaloilla	4
3.3 Valmiuksien kehittämisen ja verkostoitumisen tuki monenlaisille sidosryhmille	4
3.4 Tulevaisuuteen suuntautuva visio, joka toteutetaan kokonaisvaltaisen strategian ja toimintasuunnitelman avulla	5
3.5 Tehokas maaseutuvaikutusten arviointi ja riittävät tietojärjestelmät	5
3.6 Asianmukaiset hallintojärjestelmät koordinoinnin helpottamiseksi	6
3.7 Mekanismit, joilla koordinoidaan rahoituksen jakamista ja varmistetaan synergia	6

Tässä asiakirjassa esitetyt tiedot ja näkemykset ovat kirjoittajien omia, eivätkä ne välttämättä edusta Euroopan komission virallista kantaa. Komissio ei takaa tietojen paikkansapitävyyttä eikä sitä voida saattaa vastuuseen tämän julkaisun tietojen mahdollisesta käytöstä.

1. Johdanto

Tässä toimintapoliittisessa katsauksessa kuvataan keskeiset tekijät (tai ainekset), joilla sidosryhmät saadaan mukaan maaseutusopimuksen toteuttamiseen. Niillä edistetään yhteisiä toimia EU:n pitkän aikavälin maaseutuvision tavoitteiden saavuttamiseksi kunkin jäsenvaltion tai alueen olot huomioiden. Katsaus tarjoaa myös esimerkkejä siitä, kuinka näitä tekijöitä toteutetaan käytännössä. Julkaisu on tarkoitettu kansallisille viranomaisille, lainsäädäntö- tai ohjelmasuunnitteluvaltaa käyttäville alueviranomaisille, kansalaisyhteiskunnan järjestöille (etenkin poliittiseen päätöksentekoon tai politiikan edistämiseen osallistuville järjestöille), tutkijoille, elinkeinoelämän järjestöille ja muille maaseutupolitiikan sidosryhmille.

**Tämä katsaus on sinulle, mikäli pohdit,
kuinka maaseutusopimus voidaan
toteuttaa maassasi tai alueellasi.**

2. Mihin maaseutusopimusta tarvitaan?

Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen on korostanut maaseutualueiden olevan **välttämättömiä** Euroopan identiteetin ja hyvinvoinnin kannalta. Niillä on keskeinen rooli myös merkittävien sosiaalisten ja ympäristöön liittyvien **haasteiden** ratkaisemisessa. Jotta maaseutualueet menestyisivät, tarvitaan kuitenkin monenlaisten toimijoiden ja sidosryhmien **koordinoituja toimia** eri hallintotasolla.

Laajan yhteisen pohdinnan ja sidosryhmien kuulemisen jälkeen Euroopan komissio julkaisi vuonna 2021 tiedonannon [EU:n pitkän aikavälin maaseutuvision](#). Vision toteuttamiseksi laadittu [maaseutua koskeva](#)

[toimintasuunnitelma](#) on osoitus komission sitoumuksesta tehdä maaseutualueista vahvempia, selviytymiskykyisempiä, verkottuneempia ja vauraampia vuoteen 2040 mennessä. Toimintasuunnitelma jakaantuu yhdeksään lippulaivahankkeeseen, 15 liitännäistoimeen ja kuuteen [horizontaaliseen toimeen](#). **Maaseutusopimus** on eräs näistä toimista – mekanismi, jolla kannustetaan kaikkia asiaankuuluvia sidosryhmiä ja hallintotasoa osallistumaan ja toimimaan pitkän aikavälin vision saavuttamiseksi.

Euroopan komissio perusti kesäkuussa 2023 [maaseutusopimuksen koordinoitiryhmän](#), joka ohjaa maaseutusopimusprosessia seuraavien

Maaseutusopimuksen tavoitteet

Vahvistetaan maaseutualueiden
ääntä **ja tuodaan se esille**
poliittisissa ohjelmissa

Verkostoidutaan, tehdään
yhteistyötä **ja opitaan**
vastavuoroisesti

Sitoudutaan
toimintaan

kolmen vuoden aikana. Ryhmä koostuu keskeisistä maaseudun sidosryhmistä, ja sitä koordinoi maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosasto yhdessä alue- ja kaupunkipolitiikan pääosaston kanssa. Lisäksi komissio on perustanut maaseutusopimuksen tukiviraston ([Rural Pact Support Office](#)) edistämään sopimusta ja auttamaan yhteisöä sen tavoitteiden saavuttamisessa. Tukiviraston tehtäviin kuuluu muun muassa tapahtumien järjestäminen, hyvien käytäntöjen kerääminen ja levittäminen, toimien koordinointi muiden EU:n poliittisten verkostojen kanssa, maaseutusopimusyhteisön foorumin tukeminen, Rural Vision Magazine -lehden, uutiskirjeen ja toimintapoliittisten katsausten julkaiseminen sekä verkkosivuston ja sosiaalisen median kanavien ylläpito. Sidosryhmät osallistuvat tiiviisti kaikkien EU:n tason toimien suunnitteluun ja toteutukseen. Tulosten saavuttamiseksi maaseutusopimuksen on kuitenkin **ulotuttava EU:n tason ulkopuolelle ja tavoitettava sidosryhmiä myös kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla**. Kansalliset, alueelliset ja paikalliset viranomaiset ovat vastuussa monista maaseutuun vaikuttavista poliittisista toimista, kuten EU:n varojen käyttöä koskevista valinnoista. Muilla sidosryhmillä, esimerkiksi kansalaisyhteiskunnan järjestöillä, on puolestaan merkittävä rooli toimintapolitiikkojen muotoilussa ja täytäntöönpanossa. Pitkän aikavälin vision saavuttaminen edellyttää niiden aktiivista osallistumista ja sitoutumista. Lisäksi on huomattava, että maaseutualueilla asuvien

hyvinvointiin ja toimeentuloon eivät vaikuta ainoastaan maatalouteen ja maaseudun kehittämiseen tyypillisesti liitetyt toimijat. Tämä pätee etenkin alueisiin, joilla on erityisrajoitteita, kuten vuoristoon, saariin ja raja-alueisiin. Oma roolinsa on esimerkiksi koulutuksesta, terveydenhuollosta, liikenteestä, energiasta, ympäristöstä tai digitaalisesta infrastruktuurista vastaavilla viranomaisilla sekä kaupunkipolitiikan toimijoilla, yrityksillä ja tutkijoilla.

Erimuotoisia maaseutusopimuksia pyritään ottamaan käyttöön kaikkialla EU:ssa kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla kunkin jäsenvaltion tarpeiden ja organisaatiokulttuurin mukaan. Olennaista on, **ettei yhtäkään EU:n maaseutualuetta jätetä jälkeen** ja että kaikki hyötyvät koordinoiduista pyrkimyksistä tehdä alueista vahvempia, selviytymiskykyisempiä, verkottuneempia ja vauraampia. Tämän vuoksi Euroopan maaseutualueiden etuja ajavien sidosryhmien olisi liityttävä maaseutusopimusyhteisöön EU:n tasolla, toteutettava käytännön toimia omalla toiminta-alallaan sekä etsittävä parhaita tapoja **konkretisoida sopimus omissa kansallisissa, alueellisissa tai paikallisissa puitteissaan**. Eri tasoilla toteutettavat toimet tukevat toisiaan ja muuntavat pitkän aikavälin vision konkreettiseksi, käytännön tuloksia tuottavaksi strategiaksi, jollaista sidosryhmät toivoivat [korkean tason maaseutupoliittisessa foorumissa](#) Sigüenzassa Espanjassa.

3. Maaseutusopimuksen ainekset

Maaseutusopimuksella edistetään koordinoitua ja kokonaisvaltaista maaseutupolitiikkaa eri aihealueilla. Joidenkin jäsenvaltioiden, kuten Suomen, hallintorakenteet ovat mahdollistaneet tämänkaltaisen politiikan jo ennen EU:n pitkän aikavälin maaseutuvision laatimista. Toiset maat, kuten Espanja tai Tšekki, ovat puolestaan alkaneet toteuttaa vastaavia aloitteita vasta hiljattain, joko vastauksena maaseudun väestökadon, taloudellisen taantumisen ja tyytymättömyyden kaltaisiin haasteisiin tai hyödyntääkseen EU:n rahoituksen tarjoamia mahdollisuuksia. Jäsenvaltioiden kokemusten ja EU-tason maaseutuvision prosessin tulosten perusteella on määritetty useita **tekijöitä, joilla jäsenvaltiot voivat edistää maaseutusopimuksen tavoitteiden saavuttamista** kansallisella tai alueellisella tasolla. Ne täydentävät [OECD:n 11:tä maaseutupolitiikkaa koskevaa periaatetta](#) ja käsittävät seuraavat:

- ▶ maaseutuyhteisöjen osallistamisen rakenteet ja mekanismit
- ▶ maaseutukysymyksistä vastaava hallituksen jäsen ja yksikkö, joka käsittelee maaseutukysymyksiä kaikilla politiikanaloilla
- ▶ valmiuksien kehittämisen ja verkostoitumisen tuki monenlaisille toimijoille ja sidosryhmille
- ▶ tulevaisuuteen suuntautuva visio, joka toteutetaan kokonaisvaltaisen strategian ja toimintasuunnitelman avulla
- ▶ tehokas maaseutuvaikutusten arviointi ja riittävät tietojärjestelmät
- ▶ asianmukaiset hallintojärjestelmät koordinoinnin helpottamiseksi
- ▶ mekanismit, joilla koordinoidaan rahoituksen jakamista ja varmistetaan synergia.

Yhdessä näistä aineksista syntyy onnistunut maaseutusopimus. **Yksittäisiä ratkaisuja voidaan mukauttaa** kansallisiin olosuhteisiin, kuten erityisiin oikeudellisiin ja hallinnollisiin kehyksiin, rahoituslähteisiin, organisaatiokulttuuriin ja sidosryhmien valmiuksiin.

3.1 Maaseutuyhteisöjen osallistamisen rakenteet ja mekanismit

Maaseudun muutosta ei voida toteuttaa ilman maaseutuyhteisöjen vahvaa osallistumista. Osallistavasti suunnitelluilla ja täytäntöön pannuilla toimintapolitiikoilla tiedetään olevan huomattavasti paremmat onnistumismahdollisuudet kuin ylhäältä alaspäin suuntautuvilla lähestymistavoilla. Tämä koskee erityisesti maaseutualueita. Yhteistyön on ulotuttava satunnaisia kuulemisia pidemmälle: sen on oltava **säännöllistä ja järjestelmällistä**, ja siinä on varmistettava keskeisimpien sidosryhmien **edustava osallistuminen**. Tärkeää on myös, että sidosryhmät ovat mukana **koko toimintapolitiittisen**

prosessin ajan, aina politiikan hahmottelusta ja suunnittelusta lainsäädännön laatimiseen, täytäntöönpanoon ja tulosten arviointiin asti.

Osallistaminen vaatii erityisiä mekanismeja, jotka mukautetaan maaseutuyhteisöjen edustajien käytettävissä oloon ja valmiuksiin. Lisäksi tarvitaan avointa keskustelua edistäviä toimia, kuten keskustelutilaisuuksia ja työpajoja. Toteutustapoja on monia: työryhmien ja koordinoitukomiteoiden kaltaiset suhteellisen viralliset rakenteet, joihin osallistuu erilaisia toimijoita (esim. **Suomen** maaseutupolitiikan neuvosto), tai tapahtumat, joissa maaseutuyhteisöt voivat muotoilla ja ilmaista tarpeitaan ja joilla lisätään maaseutualueiden arvostusta ja tehdään niitä tunnetummiksi laajemman yleisön parissa. Merkittävässä roolissa voivat olla myös jo olemassa olevat verkostot, joilla on suora yhteys maaseutuyhteisöihin. Esimerkiksi **maaseutuparlamenteissa** voidaan käydä vuoropuhelua maaseutuyhteisöjen, kansalaisyhteiskunnan

Latvian maaseutuparlamentti

Latvian maaseutuyhteisöjen parlamentin järjestäjänä toimii Latvian maaseutufoorumi, maaseudun kehittämisen parissa toimivien kansalaisyhteiskunnan sidosryhmien kansallinen järjestö. Parlamentti järjestetään joka toinen vuosi. Vuonna 2023 tapahtuma toi yhteen noin 300 osallistujaa: paikallis- ja alueviranomaisia, yrityksiä, päätöksentekijöitä (mukaan lukien maatalousministeriön, ympäristönsuojelu- ja aluekehitysministeriön sekä hyvinvointiministeriön edustajat), tutkijoita, maaseudun kehittämisen ammattilaisia ja muita asialle omistautuneita. Kokemusten vaihdon lisäksi laadittiin päätöslauselma, joka toimii etenemissuunnitelmana kaikissa maaseutualueita koskevissa päätöksissä seuraavien kahden vuoden aikana.

Lue lisää [täältä](#).

järjestöjen ja poliittisten päättäjien välillä (ks. **Latvian** esimerkki). Kansallisia maaseutuparlamenteja on järjestetty monissa EU:n jäsenvaltioissa (esim. Ruotsissa, Suomessa, Virossa, Unkarissa, Slovakiassa, Alankomaissa, Romaniassa, Kroatiassa, Latviassa ja Liettuaissa) sekä naapurimaissa (Bosnia ja Hertsegovinassa, Albaniassa ja Yhdistyneeseen kuningaskuntaan kuuluvassa Skotlannissa). Niiden päätelmät välitetään [Euroopan maaseutuparlamentin](#) joka toinen vuosi järjestettäviin kokoontumisiin.

"On aika omaksua Euroopan pitkän aikavälin maaseutuvision ja ennen kaikkea panna se täytäntöön. Tämä vaatii ajattelutapojen muutosta, maaseudun arvostuksen lisäämistä, paikkalähtöisiä lähestymistapoja ja vahvempaa luottamusta paikalliseen väestöön. Meidän on luovuttava poliittisesta lokeroinnista ja tarkasteltava maaseutualueita kokonaisvaltaisesti."

© Lidija Pavić-Rogošić

Lidija Pavić-Rogošić,
ETSK:n jäsen, ODRAZ – Sustainable Community
Development (HR):

3.2 Maaseutukysymyksistä vastaava hallituksen jäsen ja yksikkö, joka käsittelee maaseutukysymyksiä kaikilla politiikanaloilla

Vastuu maaseudun kehittämisestä kuuluu tyypillisesti ministeriölle, usein sellaiselle, joka käsittelee maa-, metsä- ja/tai elintarviketaloutta. Tästä huolimatta taloudellisesta ja alueellisesta kehityksestä, koulutuksesta, terveydestä ja liikenteestä vastaavien elinten päätöksillä voi olla yhtä suuri tai jopa suurempi vaikutus maaseudun elämään. Tarvitaan vahvaa johtajuutta, jonka avulla varmistetaan kaikkien yksiköiden toimivan yhdessä ja saavan aikaan myönteisiä maaseutuun kohdistuvia vaikutuksia. **Maaseutukysymyksistä vastaavan hallituksen jäsenen nimeäminen** on olennaista myös siksi, että maaseutuvaestö tuntisi tulevana kuulluksi. Lisäksi erityisen maaseutuasioita käsittelevän yksikön perustaminen voi lisätä hallintoelinten tietoisuutta maaseudun merkityksestä ja helpottaa koordinoitua toimintaa. Inspiroivia esimerkkejä tarjoavat **Irlannin** ja **Suomen** ratkaisut.

Suomen maaseutupolitiikan neuvosto

Suomessa on tiedetty jo pitkään, että maaseutupolitiikkaan on otettava mukaan kaikki instituutiot, joiden päätökset vaikuttavat maaseudun arkeen ja yrittäjyyteen. Tätä varten kehitettiin rakenne, joka kokoaa instituutiot yhteen ja varmistaa niiden yhteistyön: Suomen maaseutupolitiikan neuvosto. Neuvosto on yhteydessä Suomen hallitukseen, ja sen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tehtävissä toimivat yleensä maataloudesta sekä työ- ja talousasioista vastaavat ministerit. Hallitus nimittää neuvostoon 34 jäsentä, jotka edustavat ministeriöitä, virastoja, yksityistä sektoria ja kansalaisyhteiskunnan järjestöjä. Jäseniä tukee pääsihteerin johtama sihteeristö, jonka kolme apulaispääsihteerä edustavat julkista sektoria, kansalaisyhteiskuntaa ja tutkimuslaitoksia. Suurin osa neuvoston työstä tehdään aihepiirikohtaisissa verkostoissa. Lue lisää [täältä](#).

"Our Rural Future" – Irlannin visio maaseudun tulevaisuudesta

Irlannin kokonaisvaltainen maaseutupolitiikka perustuu kansalliseen pitkän aikavälin kehitysstrategiaan (Project Ireland 2040) ja visioon kukoistavasta maaseudusta, joka on erottamaton osa Irlannin taloudellista, sosiaalista, kulttuurista ja ympäristöön liittyvää hyvinvointia ja kehitystä.

Tämän saavuttamiseksi on laadittu kattava joukko poliittisia toimenpiteitä, joiden kunkin täytäntöönpanosta vastaa tietty ministeriö. Prosessia koordinoi maaseudun ja yhteisön kehittämisen ministeriö vastaavan ministerin johdolla, ja sen edistymistä seuraa talouden elpymistä ja investointeja käsittelevä valiokunta, jonka puheenjohtajana toimii pääministeri.

Lue lisää [täältä](#).

Erityisyksikkö voi toimia ensimmäisenä tahona, jonka puoleen sidosryhmät kääntyvät halutessaan jakaa ajatuksia tai ilmaista huolensa maaseutuun liittyvissä kysymyksissä. Ihannetapauksessa sen henkilöstö ymmärtää erilaisia maaseudun sidosryhmiä ja hallintoyksiköitä, viestii taitavasti niiden kanssa ja omaa kokemusta muilta talouden tai kansalaisyhteiskunnan toiminnan aloilta.

© Radim Sršeň

Kun näkee tyytymättömyyttä ympärillään, on siirryttävä sanoista tekoihin! Maaseutuosopimusta ja maaseutuvaikutusten arvioinnin kaltaisia aloitteita on toteutettava EU-tason lisäksi myös jäsenvaltio-, alue- ja paikallistasolla. Tarvitaan kokonaisvaltainen lähestymistapa, jossa vähennetään byrokratiaa.

Radim Sršeň, alueasioiden varaministeri (CZ):

3.3 Valmiuksien kehittämisen ja verkostoitumisen tuki monenlaisille sidosryhmille

Maaseudun muutos edellyttää maaseudun sidosryhmien osallistumista. Monet niistä voivat kuitenkin tarvita välittäjäorganisaatioiden tukea voidakseen osallistua maaseutuosopimukseen. Välittäjäorganisaatiot selventävät, kannustavat, luovat tilaa keskustelulle sekä tarjoavat ihmisille mahdollisuuden vaihtaa kokemuksia ja muotoilla mielipiteitä ja kantoja. Välittäjäorganisaatioiden tuki voi olla erityisen tärkeää pienten syrjäisten kylien asukkaille, pienviljelijöille, mikroyrittäjille, naisille ja nuorten edustajille, joiden mukaan saaminen vaatii toisinaan **pitkän aikavälin järjestelmällisiä toimia** – lähtien luottamuksen rakentamisesta, keskeisten käsitteiden avaamisesta yksinkertaisella kielellä, taitojen kehittämisestä ja kohdennetusta koulutuksesta. Pinta-alaltaan suuremmissa jäsenvaltioissa saattaa olla tärkeää myöntää rahoitusta kokousmatkojen kulujen kattamiseksi (ks. **Ruotsin** esimerkki). Verkostoitumisen ja osallistumisen tukemisen lisäksi on varmistettava, että maaseudun toimijat voivat hakea rahoitusta ja toteuttaa hankkeita, jotka edistävät pitkän aikavälin maaseutuvisiota paikallistasolla. Keskitetyt asiointipisteet vahvistavat ja elvyttävät maaseutu yhteisöjä aktivoimalla, neuvomalla, tukemalla verkostoitumista ja täyttämällä rahoitustarpeita. Tällaista tukea tarjoavat jo monet Leader-ohjelman paikalliset toimintaryhmät, mutta yhtä lailla siitä voivat vastata erikoistuneet yksiköt (ks. **Yhdysvaltojen** esimerkki).

Ruotsi osallistaa maaseudun sidosryhmiä ja kehittää valmiuksia

Ruotsissa sidosryhmien osallistumista tukee kansallinen maaseutuverkosto. Maaseudun kansallisia ja alueellisia sidosryhmiä kannustetaan (riippumatta siitä, toteuttavatko ne yhteistä maatalouspolitiikkaa vai eivät) hakemaan virallista jäsenyyttä ja osallistumaan aktiivisesti aihekohtaisiin työryhmiin. Lisäksi ne voivat toimia välittäjinä auttaen tuomaan poliittisen vuoropuhelun paikallistasolle. Helpottaakseen kansalaisyhteiskunnan toimijoiden osallistumista verkosto rahoittaa matkakustannuksia ja jopa vapaaehtoisten palkkoja.

Lue lisää [täältä](#).

Tietoa ja rahoitusta maaseutuyhteisöille

Maaseutuasioista vastaavat liittovaltion virastot ja komissiot tekevät Yhdysvalloissa yhteistyötä varmistaakseen, että maaseutuyhteisöillä on yhtäläiset mahdollisuudet saada liittovaltion rahoitusta. Yhteisöt voivat hyödyntää niiden asiantuntemusta selkeyttäessään paikallisia painopisteitä ja hakiessaan rahoitusta työpaikkojen luomiseen, infrastruktuuriin ja yhteisöjen parantamiseen.

Lue lisää [täältä](#).

Euroopan komissio pyrkii lisäämään maaseudun tuensaajien tietoisuutta soveltuvista EU:n rahastoista ja julkaisee vuoden 2023 loppuun mennessä välineistön, joka koskee EU:n rahoitusmahdollisuuksia maaseutualueilla. Tarkoituksena on keskittää tietoa paikkaan, jossa se on paikallisviranomaisten, sidosryhmien, hankejohtajien ja hallintoviranomaisten saatavilla, ja auttaa niitä hyödyntämään EU:n vuosien 2021–2027 talousarvion tarjoamia uusia mahdollisuuksia parhaalla mahdollisella tavalla.

3.4 Tulevaisuuteen suuntautuva visio, joka toteutetaan kokonaisvaltaisen strategian ja toimintasuunnitelman avulla

Voidakseen vastata maaseutualueiden haasteisiin päätöksentekijät tarvitsevat selkeän vision, joka ohjaa niiden toimintaa pitkällä aikavälillä. Vastaavasti tieto siitä, että politiittista tukea on saatavilla vuosiksi eteenpäin, on tärkeää maaseutuyhteisöille sekä kaikille niille, erityisesti nuorille, jotka harkitsevat maaseudulla asumista, maaseudulla työskentelyä tai maaseutualueisiin investoimista. Tämä vaatii laajaa yhteisymmärrystä poliittisten ryhmien ja kansalaisyhteiskunnan (sekä maaseutu- että kaupunkialueiden järjestöjen), viljelijöiden, pk-yritysten, nuorten ja erilaisten talous- ja yhteiskuntaelämän toimijoiden välillä. Myös tehokkaat konfliktinhallintaa koskevat säännökset saattavat olla tarpeen. Yhteisymmärryksellä ja keskeisten hallintoyksiköiden osallistumisella varmistetaan **pitkän aikavälin jatkuvuus** ja turvataan riittävä henkilöstö sekä institutionaaliset ja taloudelliset resurssit.

Yhteisen vision toteuttaminen edellyttää kokonaisvaltaista monialaista strategiaa. Hajanaiset toimet eivät ole tehokkaita, sillä maaseutupolitiikalla on vastattava lukuisiin monimutkaisiin haasteisiin. Yksittäiseen ongelmaan keskittyminen tai yhden kohderyhmän tukeminen voi olla jopa haitallista. Kokonaisvaltainen ja yhdenmukainen lähestymistapa auttaa ottamaan huomioon maaseutuelämän sosiaaliset, taloudelliset ja ympäristölliset näkökohdat, jotka usein liittyvät toisiinsa (ks. **Ranskan** esimerkki). Kansallinen tai alueellinen maaseutusopimus voi olla ensimmäinen askel eri politiikanalojen yhdistämisessä ja **laajemman ja yhdenmukaisen** maaseutunäkökulman luomisessa. Se olisi muunnettava **käytännön toimista** koostuvaksi johdonmukaiseksi toimintasuunnitelmaksi, jossa määritellään selkeät vastualueet ja se, millä tavoin edistymistä seurataan ja arvioidaan.

France Ruralités -ohjelma

Ranskan hallitus käynnisti vuonna 2023 ensimmäisen kansallisen maaseutua koskevan toimintaohjelmansa pohjalta kattavan ohjelman maaseutualueiden kehittämiseksi. Ohjelmassa on neljä pilaria: kuntien investointihankkeiden tekninen tuki, luonnon monimuotoisuuteen liittyvän rahoituksen lisääminen maaseudun ympäristöllisten voimavarojen hyödyntämiseksi, arjen käytännön ratkaisut (liikkuvuus, koulutus, terveys, kulttuuri, asuminen jne.) sekä uusi järjestelmä sellaisten maaseudun elvytysalueiden suunnittelemiseksi, joille myönnetään verohelpotuksia. Tärkeä osa ohjelmaa ovat niin kutsutut "kolmannet tilat", joilla tuetaan kollektiivista innovointia.

Ohjelman käynnistivät Ranskan pääministeri, ekologisesta siirtymästä ja alueellisesta yhteenkuuluvuudesta vastaava ministeri sekä paikallisviranomaisista ja maaseutuasioista vastaava apulaisministeri. Tulosten seurannan indikaattoreita ovat esimerkiksi maaseudun tyhjiällä olevien asuntojen osuus, uusien maaseutuyritysten määrä ja sellaisten kansalaisten osuus, joiden mielestä maaseutu on hyvä paikka asua.

Lue lisää [täältä](#) (ranskaksi).

3.5 Tehokas maaseutuvaikutusten arviointi ja riittävät tietojärjestelmät

Maaseutuun vaikuttavat monet lainsäädännölliset ja hallinnolliset päätökset. Tarvitaankin mekanismi, jonka avulla maksimoidaan niiden myönteiset vaikutukset ja rajoitetaan kielteisten vaikutusten määrää. Maaseutuvaikutusten arviointi on tällainen mekanismi, jota käytetään tunnistettaessa ja arvioitaessa uusien asetusten, suunnitelmien tai ohjelmien vaikutuksia maaseutualueisiin. Sen onnistunut toiminta edellyttää integrointia koko **hallintojärjestelmään** ja mukauttamista paikalliseen hallinnolliseen rakenteeseen. **Yhdistyneessä kuningaskunnassa** kukin ministeriö on **vuoden 2020 maaseutuvaikutusten arviointiraportin mukaan** nimennyt maaseutuvaikutusten arvioinnista vastaavan jäsenen, jonka tehtävänä on edistää maaseutuvaikutusten arviointia omalla toiminta-alallaan. Hallitus on myös laatinut **käytännön ohjeita maaseutupolitiikan tulosten tarkastelemiseksi**. **Suomessa** maaseutuvaikutusten arviointi on sisällytetty oikeusministeriön ohjeisiin, jotka koskevat hallituksen lainsäädäntöehdotusten vaikutusten arviointia. Sen tueksi on suunniteltu helpokäyttöisiä arviointimenetelmiä sekä koulutusta ja **lainsäätäjille suunnattua tiedotusta**. **Eurooppalaisen maaseudun kehittämisverkoston maaseutuvaikutusten arvioinnin temaattinen ryhmä** on laatinut analyttisen kehyksen ja suosituksia maaseutuvaikutusten arviointiin kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla.

Laadukkaat tiedot ovat välttämättömiä, jotta voidaan arvioida päätösten vaikutusta maaseutuun ja mitata politiikkojen ja strategioiden täytäntöönpanon edistymistä. Espanjassa Katalonian alue julkaisee puolivuositain kattavan kirjan, johon on koottu yksityiskohtaisia maaseutualueisiin liittyviä tilastoja. Näitä tietoja hyödyntää **maaseutuvisiota** käsittelevä alueellinen ohjauskomitea, joka seuraa uusia lainsäädäntöehdotuksia ja arvioi niiden vaikutuksia maaseutualueisiin. Unkarissa paikalliset toimintaryhmät ja kunnat saavat tietoa erityisen Leader-moduulin kautta, jonne kansallinen alueellisen kehittämisen ja aluesuunnittelun tietojärjestelmä (www.teir.hu) yhdistää eri lähteistä peräisin olevat maaseutua koskevat tiedot. Maaseutukysymyksissä näyttöön perustuvan päätöksenteon tukena toimii myös Euroopan komission joulukuussa 2022 perustama **maaseudun seurantakeskus**, joka keskittää, analysoi ja levittää EU:n maaseutualueisiin liittyviä tietoja.

3.6 Asianmukaiset hallintojärjestelmät koordinoinnin helpottamiseksi

Maaseudun kehittäminen edellyttää erilaisten poliittisten toimijoiden osallistumista. Siksi onkin ensiarvoisen tärkeää luoda järjestelmä, joka helpottaa sekä **horizontaalista** (esim. alakohtaisten ministeriöiden välistä) että **vertikaalista** (valtakunnallisen, alueellisen, osa-alueellisen ja paikallisen hallintotason välistä) koordinoitua. Koordinoinnilla olisi pyrittävä luomaan synergioita ja välttämään toimien päällekkäisyyttä tai ristiriitaisuutta. Monitasoiseen hallintomalliin tulisi kuulua myös kansalaisyhteiskunnan järjestöjä, yrityksiä ja työmarkkinaosapuolia. Erilaisilla mekanismeilla ja kannustimilla varmistetaan, että eri yksiköt ja hallintotasot viestivät säännöllisesti eikä niiden yhteistyö rajoitu vain tietojenvaihtoon, vaan edistää avointa osallistavaa keskustelua ja yhteisten toimien suunnittelua. **Luottamusta sekä tavoitteisiin ja haasteisiin liittyvää yhteisymmärrystä** rakennettaessa voi olla kannattavaa, että erilaisista toimintapolitiittisista välineistä vastaava henkilöstö kokoontuu säännöllisesti, mieluiten epävirallisissa puitteissa. Tärkeä merkitys on myös selkeillä erityistehtäviä koskevilla vastuualueilla ja koordinoituelimen vahvalla legitimitetillä, kuten **Espanjan** esimerkki osoittaa. Joissakin jäsenvaltioissa on [elintarvikkepolitiittisia neuvostoja](#), jotka voivat toimia esikuvana usean sidosryhmän foorumeille.

Kastilia-La Manchassa torjutaan maaseudun väestökatoa

Espanjan Kastilia-La Manchan alue hyväksyi vuonna 2021 erityislain, joka koskee taloudellisia, sosiaalisia ja verotuksellisia toimenpiteitä väestökadon torjumiseksi ja maaseutualueiden kehittämiseksi. Jotta kaikki aluehallinnon yksiköt (kuten maatalous, koulutus, terveys ja liikenne) saatiin mukaan lain kehittämiseen ja täytäntöönpanoon, tarvittiin alueellisen varapuheenjohtajan vahvaa johtajuutta sekä tukea väestöhaasteesta vastaavalta komission jäseneltä.

Alueellinen strategia lain toteuttamiseksi kattaa monenlaisia toimia, ja sen puitteissa saadaan käyttöön 3 322 miljoonaa euroa alueellisista, kansallisista ja EU:n rahastoista, kuten NextGenerationEU-välineestä. Strategian koordinoimiseksi on perustettu maaseutuympäristön kehittämisen ja väestökadon torjunnan alueneuvosto, johon osallistuu edustajia kaikista aluehallinnon yksiköistä, maakuntaneuvostoista ja paikallisista elimistä sekä keskeisistä sosioekonomisista toimijoista (esim. ammattiliitot, yritykset, yliopistot ja kansalaisyhteiskunta).

Lue lisää [täältä](#).

© Albert Puigvert

"Maaseudun haasteisiin vastaaminen edellyttää monialaisten ja kaikkia hallintotaseja koskevien toimintapolitiikkajärjestelmien kehittämistä. Katalonian maaseutusopimus on osallistavan prosessin tulos. Sen hallinnoinnissa ovat osallisena niin kansalaisyhteiskunta, hallitus kuin parlamentti."

Albert Puigvert, Katalonian maaseutualoitteiden liitto (ES)

3.7 Mekanismit, joilla koordinoidaan rahoituksen jakamista ja varmistetaan synergia

Maaseutua tuetaan tehokkaasti paitsi parantamalla eri elinten välistä koordinoitua, myös **yhdistämällä EU:n, kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason rahoituslähteitä**. Näin varmistetaan, että eri välineet vastaavat yhdistettyinä maaseudun tarpeisiin ja soveltuvat tuensaajien todelliseen tilanteeseen, esimerkiksi pienimuotoisiin hankkeisiin tai rajallisiin hallinnollisiin valmiuksiin. Keskeisiä maaseudun muutokseen liittyviä EU:n rahoituslähteitä ovat Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto (maaseuturahasto) ja koheesipolitiikka (EAKR, ESR), mutta merkitystä voi olla myös monilla muilla rahastoilla (elpymis- ja palautumisrahastot) ja ohjelmilla (esim. Erasmus tai Life). Näitä rahoitusvirtoja voidaan **yhdistää** käyttämällä useiden rahastojen hyödyntämiseen perustuvia lähestymistapoja, jolloin luodaan entistä enemmän käytännön toimintamahdollisuuksia, kuten **Tšekissä** on tehty. Kansalliset ja alueelliset hallintoviranomaiset voivat helpottaa maaseudun sidosryhmien rahoituksen saantia ottamalla käyttöön erityisiä **maaseutualueille suunnattuja** rahoitusvirtoja ja laatimalla yksinkertaisia ja käyttäjäystävällisiä sääntöjä eri rahastojen soveltamiselle, tukikelpoisuudelle ja raportoinnille. Näin teki esimerkiksi **Ruotsi** vuosina 2014–2020. Kaikkea neljästä EU:n rahastosta (maaseuturahasto, EAKR, ESR ja EMKR) peräisin olevaa maaseutualueille suunnattua yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisen rahoitusta hallinnoi yksi ainoa viranomainen, ja rahoitus toteutettiin yhdenmukaistettujen sääntöjen mukaisesti.

Toinen ratkaisu on keskitetty paikallinen, alueellinen tai kansallinen palvelupiste, joka tukee julkista rahoitusta hakevia maaseutukuntia, yrityksiä ja kansalaisjärjestöjä. Joissakin jäsenvaltioissa (esimerkiksi [Tirolin alueella Itävallassa](#)) tätä tehtävää hoitavat Leader-ohjelman paikalliset toimintaryhmät.

Tšekin maaseudun kehittämiskonsepti

Tšekissä yhdistettiin EU:n maaseutualueille suunnattuja rahoituslähteitä vuosina 2014–2020. Maan 178 paikallista toimintaryhmää hyödynsivät Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja maaseuturahasto (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja maaseuturahasto (EAKR) lähes kaikki maaseutualueet kattuen. Suurin osa rahoituksesta tuli EAKR:stä. Tämän kokemuksen perusteella Tšekki suunnitteli vuonna 2020 aluekehityksministeriön valvonnassa maaseudun kehittämiskonseptin, jossa yhdistetään erilaisia rahoituslähteitä alueellisten välineiden ja SMART-strategioiden kautta.

Tšekin maaseutusopimus käynnistettiin Tšekin EU-puheenjohtajakaudella. Se tuo yhteen kansalliset, paikallisviranomaiset ja muut tahot maaseudun kehittämisen edistämiseksi.

Lue lisää [täältä](#) ja [täältä](#).

Luxemburg: Euroopan unionin julkaisu-toimisto, 2024

© Euroopan unioni, 2024. CC-BY 4.0

Kansikuva: © Monkey Business Images, Canva.com

Ohjelman täytäntöönpanosta vastaavat seuraavat tahot:

PRINT ISBN 978-92-68-12992-0
PDF ISBN 978-92-68-12995-1

doi:10.2762/838566
doi:10.2762/536

KF-09-24-088-FI-C
KF-09-24-088-FI-N